

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Державна установа «Інститут еволюційної екології
Національної академії наук України»**

**ПОЛОЖЕННЯ
про заходи щодо запобігання академічного плагіату
Державну установу «Інститут еволюційної екології Національної
академії наук України»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Державної установи
«Інститут еволюційної екології
Національної академії наук України»
Протокол № 05 від 30 серпня 2022 р.
Набуває чинності з «01» вересня 2022 р.

Київ 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. директора

ДУ «Інститут еволюційної
екології НАН України»

Василь БУДЖАК

« 30 » серпня 2022 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про заходи щодо запобігання академічного плагіату (далі – Положення) розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року; Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-12 від 05.12.2012 року; Цивільного Кодексу України № 435-IV від 16.01.2003 року, інших нормативно-правових актів та Статуту Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної академії наук України» (далі – Інститут) з метою запобігання плагіату в наукових та навчальних працях наукових, науково-педагогічних працівників Інституту, аспірантів, докторантів, а також уникнення фактів неправомірних запозичень із опублікованих джерел.

1.2. Положення спрямоване на формування академічної доброчесності та поваги до інтелектуальних надбань і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах Інституту.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

2.1. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні.

«**Автор**» – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір (відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

«**Твір**» – об'єкт інтелектуальної власності створений в результаті наукової або навчально-методичної діяльності конкретної фізичної особи або групи осіб (співавторство) у вигляді інформації, що представлена на паперовому носії або офіційно оприлюднена в електронному вигляді.

До творів відносяться наступні результати наукової та навчально-методичної діяльності: монографії, підручники, навчальні посібники, статті, тези, препринти, автореферати і рукописи дисертаційних робіт, магістерські

та курсові роботи, курсові проекти, твори образотворчого мистецтва (скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія), твори архітектури (креслення, ескізи, моделі), містобудування і садово-паркового мистецтва, комп'ютерні програми, фотографії, ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності, реферати тощо.

«Плагіат» - згідно ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 11.07.2001 №2627 III визначається термін: оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

«Плагіат академічний» - згідно Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII визначається термін: – навмисне відтворення в письмовій формі чужого тексту, опублікованого на паперовому або електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора».

Різновиди плагіату:

- видання виконаної роботи іншого автора за свою без внесення в неї жодних змін та належного оформлення цитування;
- копіювання значної частини чужої роботи в свою без внесення в запозичене жодних змін та належного оформлення цитування;
- представлення суміші власних та запозичених аргументів без належного цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування; □ парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту. Її сутність полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних оборотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);
- компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання із різних джерел без внесення в нього правок, посилань на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

2.2. Без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається:

- використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, в тому числі цитування статей з технічних збірок наукових праць, газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним

характером твору, до якого цитати включаються;

- використання технічних, літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, роботах навчального характеру;

- відтворення у пресі, публічне виконання чи публічне сповіщення попередньо опублікованих у газетах або журналах статей з поточних технічних, економічних, політичних, релігійних та соціальних питань чи публічно сповіщених творів такого ж самого характеру у випадках, коли право на таке відтворення, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення спеціально не заборонено автором;

- відтворення у каталогах творів, виставлених на доступних публіці виставках, аукціонах, ярмарках або у колекціях для висвітлення зазначених заходів, без використання цих каталогів у комерційних цілях.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ОРИГІНАЛЬНОСТІ ТВОРІВ

3.1. У системі запобігання академічного плагіату, у якості критерію оригінальності творів, використовується показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманий за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат і зменшений на відсоток правомірних запозичень.

3.2. Виявлені у тексті твору запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

власними назвами;

індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч. найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.;

усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань; належним чином оформлені цитування;

самоцитуванням – фрагментами тексту, що належать автору твору, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним у інших творах.

3.3. Для творів (див. п. 2.1) наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти Інституту за неприйнятний рівень плагіату слід вважати менш 20% плагіату (крім дисертацій та наукових статей) з об'єму твору. Допускається збільшення відсотків плагіату, якщо це передбачено умовами створення твору. Наприклад, виконання графічних, розрахункових, розрахунково-графічних творів, курсових робіт та проектів, що передбачені навчальною програмою, можуть використовувати типові текстові та графічні матеріали відповідно до методики навчання зі спеціальностей та спеціалізацій.

4. ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

4.1. З метою запобігання академічного плагіату на першому році навчання в аспірантурі або докторантурі запроваджуються лекції з основ наукового письма та дослідницької роботи, з вивчення вимог до написання письмових робіт та акценту на принципи самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань.

4.2. Шляхом ознайомлення осіб, що виконують відповідні освітні або наукові роботи із цим положенням через Web-сайт Інституту та на сторінках наукових фахових видань (збірник наукових праць та журнали), співзасновником яких є Інститут.

4.3. На початковому етапі навчання для присудження освітньо-наукового рівня «доктор філософії» та наукового рівня «доктор наук» заходи здійснюються відповідно відділами та експертними комісіями Інституту.

5. ЗАХОДИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ І ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПЛАГІАТУ (КОМПЛІАЦІЇ) У ТВОРАХ НА ЕТАПІ ЇХ РОЗГЛЯДУ

5.1. Матеріали дисертаційних робіт повинні обговорюватися на відділів, в т.ч. відкритих для запобігання дублювання їх назв та визначення їх відповідності напрямку наукових досліджень відділу, Інституту.

5.2. Матеріали дисертаційної роботи, що плануються (анотації, публікацій) слід перевіряти тестуванням з використанням спеціальних комп'ютерних програм для виявлення плагіату, з використанням спеціально створених електронних архівів, роздрукуванням результатів комп'ютерного тестування з зазначенням дати проведення заходу.

5.3. У протоколах засідання відділу слід відзначати про відсутність чи наявність ознак плагіату, робити відмітки на творах здобувачів про відсутність академічного плагіату з посиланням на номер та дату протоколу.

5.4. При плануванні дисертаційної роботи для запобігання дублювання тематики роботи, виявлення чітких ознак наявності наукової новизни та практичного значення роботи слід проводити обговорення матеріалів на засіданні експертної групи Інституту.

5.5. Експертна група створюється наказом директора на один навчальний рік.

5.6. Попередній розгляд дисертацій здійснюється спеціалізованими вченими радами при Інституті, які приймають дисертації за наявності документів, зазначених у переліку «Положення про спеціалізовану вчену

раду» наказ МОН України від 14.09.2011 №1059.

6. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ФАКТУ ПЛАГІАТУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЯГНЕНЬ

6.1. Науковий керівник (консультант), який виявив академічний плагіат (компіляцію) у творах аспірантів, докторантів попереджає про це автора, а у разі його не згоди – інформує службовою запискою завідувача відділу.

6.2. Особа, яка виявила академічний плагіат (компіляцію) у творах, що є науковими роботами (монографія, стаття, тези, препринт, дисертація) повідомляє про це службовою запискою директора та заступника директора з наукової роботи.

6.3. Факт академічного плагіату (компіляції) у творах аспірантів, докторантів може бути констатований експертною комісією Інституту.

6.4. Виявлення та фіксація двох і більше фактів плагіату (компіляцій) у творах докторантів, аспірантів може бути підставою для виключення з докторантури (аспірантури).

6.5. Виявлення фактів академічного плагіату (компіляцій) серед осіб викладацького складу може бути враховано при подовженні дії контракту.

6.6. Виявлення фактів академічного плагіату (компіляцій) під час проведення засідання (семінару) відділу, експертна комісія Інституту відхиляє планування цієї наукової роботи (дисертації).

6.7. Виявлення академічного плагіату у дисертації (науковій доповіді) за результатами її попереднього розгляду на семінарі, засіданні відділу, вченій раді, Разовій спеціалізованій вченій раді є підставою для відхилення її офіційного захисту у спеціалізованій вченій раді.

6.8. Виявлення академічного плагіату у дисертації (науковій доповіді) під час її офіційного захисту у спеціалізованій вченій раді є підставою для припинення процедури офіційного захисту у Разовій спеціалізованій вченій раді. 4.8. Згідно п. 6 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. «Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, за її наявності, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі

спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

7. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА РОЗГЛЯДУ АПЕЛЯЦІЙНИХ СКАРГ

7.1. У випадку незгоди щодо виявленого факту плагіату у творі, автор має право у триденний термін з моменту письмового повідомлення подати письмову апеляційну заяву на ім'я директора.

7.2. Для розгляду апеляційних заяв здобувачів освіти за розпорядженням директора створюється апеляційна комісія із числа наукових та науково-педагогічних кадрів Інституту у складі: голова комісії, члени комісії, секретар. Загальний склад – не більше 5 осіб. Персональний склад членів апеляційної комісії формується з найдосвідченіших та авторитетних співробітників.

7.3. Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

7.4. У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше десяти робочих днів.

7.5. Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

7.6. За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, який зазначає свою згоду або незгоду з висновками комісії. Висновки комісії затверджуються директором Інституту.

7.8. У випадку відсутності апеляційної заяви, апеляційна комісія може бути створена і проводити розгляд питань в межах своєї компетенції на підставі ініціативи директора, заступника директора з наукової роботи, завідувача відділу, ради молодих вчених Інституту.

7.9. Реєстр справ щодо виявлених випадків академічного плагіату,

висновки експертних та апеляційних комісій зберігаються упродовж 5 років.

8. ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ

8.1. На сайті Інституту розміщуються посилання на сервіси для технічного забезпечення перевірки на наявність плагіату у навчальному процесі чи наукових виданнях.